

ยุติการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรม:
เพื่อลดความสูญเสียทางเศรษฐกิจ และสุขภาพของผู้ป่วย

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่สอง

ได้พิจารณารายงานเรื่องยุติการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรม: เพื่อลดความสูญเสียทางเศรษฐกิจ และสุขภาพของผู้ป่วย^๑

กังวล ต่อค่าใช้จ่ายด้านยาของประเทศที่สูงเกินจำเป็น รวมทั้งสถานการณ์การใช้ยาไม่เหมาะสม ห่วงใย ว่ามีการส่งเสริมการส่งใช้ยาที่ขาดจริยธรรม โดยมีทั้งผู้เสนอผลประโยชน์และผู้เรียกร้องผลประโยชน์ บนความเจ็บป่วยของประชาชน

ตระหนัก ว่าการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรมมีความเชื่อมโยงกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ดังกล่าว เกิดผลกระทบต่อความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจ และสุขภาพของผู้ป่วย รวมถึงความเชื่อถือที่สังคมมีต่อแพทย์ เกสัชกร และบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้อง

ตระหนัก ถึงนโยบายและข้อกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัจจุบันมีเพียงกฎหมายที่ควบคุมโฆษณา แต่ยังมีปัญหาในเชิงประสิทธิภาพและความไม่เท่าทันสถานการณ์ รวมทั้งไม่ได้มีการควบคุมการส่งเสริมการขายยาแต่อย่างใด

เห็นว่า ทุกภาคส่วนในระบบยามีหน้าที่สำคัญในการช่วยแก้ไขสถานการณ์ให้ดีขึ้น ได้แก่ ภาคการศึกษา องค์กรวิชาชีพ องค์กรที่ดูแลการบังคับใช้กฎหมาย หน่วยบริการสุขภาพ องค์กรที่ดูแลระบบหลักประกันสุขภาพทั้งสามระบบ ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม สื่อมวลชน สื่อภาคประชาชน และประชาสังคม

จึงมีมติดังต่อไปนี้

๑. รับรองยุทธศาสตร์ยุติการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรม ตามภาคผนวกท้ายมติ^๒ นี้

๒. ขอให้คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

๒.๑ นำเสนอยุทธศาสตร์ยุติการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรมต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ และมอบหมายให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการตามยุทธศาสตร์

๒.๒ นำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี

๒.๒.๑ เพื่อมอบหมายคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ ร่วมกับสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานประกันสังคม และกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง จัดตั้งคณะทำงานที่มาจากทุกภาคส่วน ที่ไม่มีส่วนได้เสียกับธุรกิจยาทั้งในและต่างประเทศ เพื่อทำหน้าที่

^๑ เอกสาร สมัชชาสุขภาพ ๒/หลัก ๘

^๒ เอกสาร สมัชชาสุขภาพ ๒.มติ ๔. ผผนวก ๑

๑) พัฒนาเกณฑ์จริยธรรมว่าด้วยการส่งเสริมการขายตามแนวทางขององค์การอนามัยโลก รวมถึงแนวปฏิบัติทั้งในต่างประเทศและระหว่างประเทศ ให้เป็นเกณฑ์กลางของประเทศ และปรับปรุงให้ทันสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนการส่งเสริมการขาย ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมยา และธรรมาภิบาล ความโปร่งใส ผลประโยชน์ทับซ้อนในระบบยาที่เกี่ยวข้อง

๒) ศึกษากระบวนการนำหลักเกณฑ์จริยธรรมที่เป็นเกณฑ์กลางของประเทศมาบังคับใช้ในรูปของกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งระบบบริหารกฎหมายที่เข้มแข็ง มีผลบังคับใช้ได้

๓) ประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวางเพื่อให้ทุกภาคส่วนได้รับทราบและนำหลักเกณฑ์จริยธรรมฯ ไปประยุกต์ใช้หรือขยายเพิ่มเติมเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ให้คณะทำงานฯ ปฏิบัติงานให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปี

๒.๒.๒ เพื่อมอบหมายสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานประกันสังคม และกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ร่วมกันตั้งคณะทำงานศึกษาพัฒนาข้อเสนอในการจัดตั้งองค์การที่ทำงานอย่างอิสระ ให้ทำหน้าที่รับผิดชอบ จัดทำกลไกติดตามตรวจสอบ รวบรวมและรายงานสถานการณ์ การส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรมในระดับประเทศ โดยมีองค์ประกอบจากทุกภาคส่วนรวมถึงภาคประชาสังคมร่วมตรวจสอบ ให้รัฐจัดสรรและสนับสนุนงบประมาณเพื่อการบริหารการจัดการองค์การอิสระอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ให้คณะทำงานฯ ปฏิบัติงานให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปี

๓. ขอให้เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ รายงานความก้าวหน้าต่อสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๔

ยุทธศาสตร์ยุติการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรม:
เพื่อลดความสูญเสียทางเศรษฐกิจ และสุขภาพของผู้ป่วย

เป้าหมาย

- ประเทศไทยยุติการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรม เพื่อลดความสูญเสียทางเศรษฐกิจ และสุขภาพของผู้ป่วย
- ประเทศไทยมีระบบเฝ้าระวังการส่งเสริมการขายยาที่มีประสิทธิภาพ เท่าทันกับสถานการณ์ และมีระบบจัดการแก้ไขปัญหาหยาบ

ยุทธศาสตร์

การยุติการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรม ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ ๕ ด้าน รายละเอียดดังนี้

- ยุทธศาสตร์ ด้านกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการส่งเสริมการขายยา
- ยุทธศาสตร์ประสานความร่วมมือเครือข่ายสถาบันการศึกษาและสถานพยาบาลเพื่อยุติการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรม
- ยุทธศาสตร์ประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรวิชาชีพด้านสุขภาพเพื่อยุติการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรม
- ยุทธศาสตร์ประสานความร่วมมือของภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจยา เพื่อยุติการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรม
- ยุทธศาสตร์ภาคประชาสังคมเฝ้าระวังการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรม

๑. ยุทธศาสตร์ ด้านกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการส่งเสริมการขายยา

ให้สถาบันการศึกษาร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขดำเนินการ ดังต่อไปนี้

- ๑.๑ ศึกษาบทเรียนจากต่างประเทศ ในการออกกฎหมายควบคุมการส่งเสริมการขายยา และการ จัดทำรายงาน ค่าใช้จ่ายด้านการส่งเสริมการขายที่ให้แก่แพทย์และบุคลากรทางการแพทย์อื่นๆ หรือสถานพยาบาล หรือ ร้านขายยา
- ๑.๒ ประยุกต์ใช้บทเรียน ในข้อ ๑.๑ ในบริบทของประเทศไทย เพื่อนำไปสู่การออกกฎหมายควบคุมการส่งเสริมการขายยาหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงาน ค่าใช้จ่ายด้านการส่งเสริมการขายที่ให้แก่แพทย์และบุคลากรทางการแพทย์อื่นๆ หรือสถานพยาบาล หรือร้านขายยา เป็นต้น

๒. ยุทธศาสตร์ประสานความร่วมมือเครือข่ายสถาบันการศึกษาและสถานพยาบาลเพื่อยุติการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรม

สถาบันการศึกษาทางการแพทย์และสุขภาพ และสถานพยาบาลร่วมกันดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ ร่วมพัฒนาหลักเกณฑ์จริยธรรมด้านการส่งเสริมการขายยาตามแนวทางขององค์การอนามัยโลก รวมทั้งประสบการณ์ต่างประเทศให้เป็นเกณฑ์กลางของประเทศ ปรับปรุงให้ทันสถานการณ์อย่างต่อเนื่องและนำไปปรับใช้ในแต่ละสถาบัน

๒.๒ บังคับใช้หลักเกณฑ์จริยธรรมตาม ๒.๑ กับทุกภาคส่วนเพื่อควบคุมการส่งเสริมการขายที่ขาดจริยธรรมให้มีประสิทธิภาพ

๒.๓ พัฒนาปรับปรุงหลักเกณฑ์จริยธรรมตาม ๒.๑ อย่างต่อเนื่องให้เท่าทันสถานการณ์

๒.๔ สถาบันรับรองคุณภาพสถานพยาบาล (องค์การมหาชน) ร่วมผลักดันให้หลักเกณฑ์จริยธรรมว่าด้วยการส่งเสริมการขายยา ตาม ๒.๑ และรวมทั้งการส่งเสริมการส่งจ่ายยาด้วยชื่อสามัญทางยา (generic name) เป็นหนึ่งในการพิจารณามาตรฐานโรงพยาบาลควบคู่กับเกณฑ์มาตรฐานในเรื่องการใช้ยาที่เหมาะสม

๒.๕ ในส่วนของโรงพยาบาล ให้คณะกรรมการเภสัชกรรมและการบำบัด ต้องแจ้งรายงานผลการส่งจ่ายยาที่ผิดปกติเพื่อให้แพทย์ผู้สั่งใช้ยาและคณะกรรมการบริหารของโรงพยาบาลรับทราบและแก้ไขปรับปรุงให้ทันเหตุการณ์ โดยอาจพิจารณาเชื่อมโยงควบคู่กับกิจกรรมการส่งเสริมการขายยาในรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้น

๒.๖ ให้สถาบันการศึกษาและสถานพยาบาลมีบทบาทในการสนับสนุนทางวิชาการแก่ภาคประชาสังคม

๓. ยุทธศาสตร์ประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรวิชาชีพด้านสุขภาพและองค์กรวิชาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อยุติการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรม

องค์กรวิชาชีพด้านสุขภาพ เช่น แพทยสภา สภาเภสัชกรรม สภาการพยาบาล และองค์กรวิชาชีพอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเช่น สภาอุตสาหกรรม สมาคมสื่อมวลชน ร่วมกันดำเนินการ ดังนี้

๓.๑ พัฒนาและกำหนดหลักเกณฑ์จริยธรรมด้านการส่งเสริมการขายยาให้เป็นส่วนหนึ่งของจริยธรรมหรือจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพด้านสุขภาพแต่ละสาขา

๓.๒ จัดทำระบบที่ชัดเจนและตรวจสอบได้ในการเฝ้าระวังการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรม

๓.๓ ตรวจสอบและดำเนินการตามมาตรการบังคับขององค์กรวิชาชีพนั้นๆ อย่างเคร่งครัดเมื่อมีการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรม

๓.๔ นำมาตรการยกย่องชมเชยมาใช้เพื่อสนับสนุนการประกอบวิชาชีพตามหลักการใช้ยาที่เหมาะสม

๔. ยุทธศาสตร์ประสานความร่วมมือของภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจยา เพื่อยุติการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรม

ให้องค์กรภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจยา ทั้งภาครัฐและเอกชน มีหน้าที่ดำเนินการดังต่อไปนี้

๔.๑ กำหนดแนวทางปฏิบัติขององค์กรและบุคลากร เพื่อยุติการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรม และสอดคล้องกับเกณฑ์จริยธรรมกลางของประเทศไทย

๔.๒ ดำเนินการให้มีการกำกับติดตาม ให้องค์กร และบุคลากร ปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดและมีสภาพบังคับแก่ผู้ฝ่าฝืน

๔.๓ จัดให้มีระบบเฝ้าระวังและรับข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรม

๔.๔ เปิดเผยข้อมูลเรื่องการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรมสู่สาธารณชนและรายงานต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ ถึงการดำเนินการเพื่อยุติการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรมเป็นประจำทุกปี

๕. ยุทธศาสตร์ภาคประชาสังคมเฝ้าระวังการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรม

ให้ภาคประชาสังคม ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการ ดังนี้

๕.๑ รัฐโดยสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานประกันสังคม และกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง จัดงบประมาณสนับสนุนการรวมตัวของภาคประชาชนในการติดตามตรวจสอบ และเฝ้าระวังการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรม และนำมาเปิดเผยต่อสาธารณะ

๕.๒ ภาคประชาสังคมจัดทำแผนการเฝ้าระวังปัญหาและติดตามการดำเนินงานเพื่อแสดงความก้าวหน้าของการดำเนินงานและประเมินผล โดยนำเสนอผลสู่สาธารณะอย่างต่อเนื่อง

๕.๓ ทุกภาคส่วนร่วมกันจัดทำแผนการเฝ้าระวังปัญหาและติดตามการดำเนินงานเพื่อแสดงความก้าวหน้าของการดำเนินงาน และประเมินผล โดยนำเสนอผลสู่สาธารณะอย่างต่อเนื่อง

๕.๔ สื่อมวลชนมีบทบาทร่วมกับภาคประชาสังคมในการให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อส่งเสริมการใช้ยาที่เหมาะสมและสร้างความเท่าทันต่อขบวนการส่งเสริมการขายยาที่ขาดจริยธรรม